

JOBB

HANDBOKA

IKKE BARE BARE EGIL om jordbær

SOMMERPATRULJEN vaktbikkjer på veien

RETTIGHETER OG PLIKTER i arbeidsmarkedet

INNHOOLD

SOMMERPATRULJEN | vaktbikkjer på veien **SIDE 4**

RETTIGHETER OG PLIKTER | i arbeidsmarkedet **SIDE 6**

ARBEIDSKONTRAKT | og andre skjemaer **SIDE 16**

IKKE BARE BARE | EGIL om jordbær og om å ha skjegget i postkassa på Bøler **SIDE 20**

NY I ARBEIDSLIVET?

Veldig mange elever og studenter jobber ved siden av skole og studier. LO mener det er viktig at møtet med arbeidslivet blir en positiv opplevelse. Av den grunn jobber vi for å bedre unges rettigheter i arbeidslivet, spesielt gjennom LOs sommerpatrulje som arrangeres hvert år og LOs studentservice på universiteter, høyskoler og fagskoler. Hvor godt kjenner du arbeidslivets regler om lønn, pauser, overtidbetaling, rimelig arbeidstid og fri når du har krav på det? LOs sommerpatrulje kan svare på dine spørsmål hele sommeren, på telefon 8 100 1999.

Mange unge har dessverre uheldige erfaringer fra arbeidslivet. Står vi sammen kan vi hjelpe hverandre når det trengs. Det lønner seg å være medlem i et LO-forbund. Gjennom medlemskapet får du mange goder og rettigheter som du ikke er sikret gjennom Arbeidsmiljøloven. 135 000 unge har valgt å være medlem i et av LOs 25 fagforbund.

Lykke til i jobben!

SOMMERPATRULJEN

LOs sommerpatrulje reiser rundt i hele Norge om sommeren for å passe på unges rettigheter i arbeidslivet. Over 600 LO-ungdommer er ute på veien, og besøker nesten 6000 virksomheter. Dette gjør vi fordi mange unge ikke kjenner sine rettigheter i arbeidslivet, og fordi arbeidsgivere tror at ungdom er lettere å lure og utnytte.

Kontakt LOs sommerpatrulje hele sommeren. Eller send sms til nummer 2030. Bruk kodeord SP <melding>.

tlf: 8 100 1999

sommerpatruljen@lo.no

VAKTBIKKJA

Per Olav har gjennom sine mange år i LOs sommerpatrulje opplevd mer enn de fleste hvordan unge arbeidstakere kan bli behandlet i jobben.

- Hvis vi oppdager at en arbeidsgiver bryter reglene, forsøker vi først å prate med vedkommende. Vanligvis holder det å gjøre oppmerksom på regelverket for å få til en endring, sier Per Olav.

- Får vi ikke til endringer, kontakter vi arbeidstilsynet. Det er de som har makt til å gripe inn i situasjonen.

LOs sommerpatrulje har gjennom sine utallige virksomhetsbesøk gjennom en årrekke sett en klar forbedring blant arbeidsgiverne hvordan de behandler unge, og også en økt kunnskap hos unge arbeidstakere om regelverk og hva de har krav på. Det viser at det nytter, men også at det fortsatt er behov for innsatsen de mange unge i LOs sommerpatrulje legger ned hver eneste sommer.

Se hele intervjuet med Per Olav på LOungdom.no

PER OLAV SKURDAL HOPSØ

Sør-Trøndelag

LOS

NY JOBB – KREV SKRIFTLIG ARBEIDSKONTRAKT!

Arbeidsmiljøloven § 14-5

Alle som skal jobbe har krav på en skriftlig arbeidskontrakt – uansett hvor kort tid jobben varer. Du finner en kontrakt du kan bruke på midtsidene i denne brosjyren, eller på www.loungdom.no. I kontrakten blir du og arbeidsgiveren enige om hvor mye du skal jobbe, om lønn og om hva slags arbeid du skal utføre. Det er Arbeidsmiljøloven som gir deg rett til arbeidskontrakt, og som slår fast hva som skal stå i kontrakten.

Arbeidskontrakten beskytter både deg og arbeidsgiveren mot misforståelser om hvilke rettigheter og plikter du har. Det skal fremgå av kontrakten hvem som er din arbeidsgiver.

Du er ikke forsvarsløs uten arbeidskontrakt. Loven beskytter deg selv om du ikke har inngått kontrakt. Men sørg for å starte arbeidsforholdet ditt på en god måte, ved å inngå en kontrakt med arbeidsgiveren.

En muntlig avtale er også forpliktende. Men hvis det oppstår uenighet mellom deg og arbeidsgiveren, er det i ettertid alltid vanskelig å slå fast hva den muntlige avtalen egentlig gikk ut på.

Hvis du trenger hjelp kan du ringe LOs sentralbord og spørre etter ungdomssekretæren i ditt fylke på 23 06 10 00.

MANDANA YOUSEFI

Faglig ungdomssekretær, Oslo og Akershus

Arbeidsgiver har plikt til å gi deg så god opplæring at du uten problemer kan utføre jobben du er ansatt i. Du skal ha lønn i opplæringstida.

- Hvordan jobben skal utføres.
- Hvilke regler som gjelder for helse, miljø og sikkerhet.
- Hvilke regler og lover som gjelder på arbeidsplassen.

“SVART ARBEID”

Enkelte useriøse arbeidsgivere ber sine ansatte om å jobbe “svart”, det vil si uten å betale skatt. Ikke la deg friste av lokkende løfter om noen kroner mer utbetalt. Jobber du “svart” opparbeider du ingen rettigheter ved sykdom eller arbeidsledighet. “Svart” arbeid er ulovlig og du må betale dyrt hvis skattemyndighetene oppdager at du har fått utbetalt lønn uten å betale skatt.

En tariffavtale er en landsomfattende avtale om lønns- og arbeidsvilkår mellom en arbeidstakerorganisasjon og en arbeidsgiverorganisasjon.

114

Du har krav på **OPPLÆRING**

Vi har ikke noen lovfestet minstelønn i Norge

HAR JEG RETT PÅ HØY LØNN?

Arbeidsmiljøloven § 14-15

Vi har ikke noen lovfestet minstelønn i Norge. Det er i utgangspunktet opp til deg og arbeidsgiveren å bli enige om lønna di. Men er du LO-medlem kan du kreve tariffavtale, som sikrer deg en anstendig lønn. Uten medlemskap i et fagforbund er det ingen regler som regulerer lønnsnivået ditt.

Lønn er mer enn vanlig timelønn. Pass på at du får betalt for overtid. Du skal ha minst 40 prosent i tillegg til lønna når du jobber overtid. Er du LO-organisert, og jobber i en bedrift med tariffavtale, har du krav på bedre overtidsbetalt enn hva loven gir, samt ekstra betalt for natt- og helgearbeid.

LØNNSSLIPP

Det er viktig at du får en lønnsslipp som viser hvor mye du har tjent, og som beviser at du har jobbet. Det er arbeidsgiverens plikt å gi deg lønnsslipp. Lønnsslippen skal også fortelle deg hva du betaler i skatt og alt annet som blir trukket fra. LOs sommerpatrulje har kommet over eksempler på useriøse arbeidsgivere som har trukket sine ansatte i skatt, uten å betale pengene videre til skattemyndighetene. Da er det du som får smellen. Ta derfor vare på lønnsslippene, slik at du kan dokumentere at det er trukket skatt av lønna di. Hvis du ikke har fått lønnsslipp fra arbeidsgiver, meld fra om dette til kemnerkontoret umiddelbart. Det kan spare deg for problemer senere.

TREKK I LØNN

Arbeidsgiver har ikke lov til å foreta trekk i lønn eller feriepenger hvis dere ikke har inngått avtale om det. Dersom arbeidsgiver av en eller annen grunn mener at du har gjort deg skyldig i forhold som gir rett til å holde tilbake lønna di, må vedkommende først ha dom for kravet sitt, eller avtale med deg.

HELLIGDAGER OG OFFENTLIGE HØYTIDSDAGER

Du skal leve også når det er helligdager og offentlige høytidsdager, og regningene blir ikke mindre av at loven gir deg fri. Har bedriften tariffavtale er du sikret lønn for alle “røde” fridager. Uten tariffavtale har du bare krav på lønn for 1. og 17. mai.

OVERTID

Arbeidsmiljøloven § 10-6

Overtidsbetaling er det tillegg du skal ha når du jobber lengre enn 9 timer om dagen og 40 timer i uka. Arbeidsmiljøloven sikrer deg at tillegg for overtid skal være minst 40 prosent av vanlig timelønn. Men er du LO-organisert og kommer inn under tariffavtale er overtidstilleggene som regel litt høyere. Det er vanlig at overtidstillegget da er 50–100 prosent mer enn vanlig timelønn.

HVIS DU BLIR SYK

Lov om folketrygd

Dersom du har jobbet i minst fire uker hos samme arbeidsgiver har du rett til sykepenger fra første sykefraværssdag. De første to månedene av arbeidsforholdet må du ha sykmelding fra lege for å få rett til sykepenger. Har du jobbet på samme sted mer enn to måneder, er det nok med egenmelding hvis du ikke er syk i mer enn tre kalenderdager sammenhengende. Dette gjelder for fire enkelttilfeller av sykdom i løpet av 12 måneder. Arbeidsgiveren skal dekke lønna di de første 16 dagene du er syk, deretter har du rett på sykepenger fra Folketrygden. Hvis arbeidsplassen din har inngått avtale om inkluderende arbeidsliv (IA) gjelder andre egenmeldingsregler.

LØNN VED KONKURS

Lov om statsgaranti for lønnskrav ved konkurs m.v.

Du har krav på lønn selv om arbeidsgiveren går konkurs, eller må innstille driften på grunn av for stor gjeld. Et statlig fond (lønnsgarantifondet) sikrer at arbeidstakerne ikke taper penger selv om virksomheten går konkurs. Arbeidstilsynet kan gi deg mer informasjon. Hvis du opplever at en arbeidsgiver ikke utbetaler lønn så ta kontakt med Arbeidstilsynet der du bor snarest, slik at du ikke risikerer at kravet ditt blir for gammelt.

Arbeidsmiljøloven §§ 11-1 til 11-5

HVILKE JOBBER KAN JEG TA OG HVOR MYE KAN JEG JOBBE?

Det finnes aldersgrenser som bestemmer hva slags arbeidsoppgaver du kan bli satt til. Er du under 15 år, må du ha foreldrenes samtykke for å jobbe. Hvor mye du kan jobbe er avhengig av hvor gammel du er.

13 ÅR

Når du har fylt 13 år kan du ta lettere arbeid, som for eksempel lett kontorarbeid, lett budtjeneste, lett rydde- og pakkearbeid, ombæring og salg av aviser, bibliotekarbeid, arbeid på bevertningssteder, opprydnings- og vedlikeholdsarbeid i parker og lignende. Men før du har fylt 15 år kan du ikke jobbe mellom kl 20.00 og 06.00.

Når du har fylt 13 år kan du jobbe opp til 7 timer i døgnet på undervisningsfrie dager og 35 timer i uka i undervisningsfrie uker. Går du på skolen den dagen eller uka du jobber, skal din arbeidstid ikke overstige 2 timer i døgnet og 12 timer i uka.

15 ÅR

Er du over 15 år kan du ta jobber som “ikke kan være til skade for helse, utvikling eller skolegang”, for eksempel butikk- og kontorarbeid.

UNDER 18 ÅR

Er du mellom 15 og 18 år og ikke skolepliktig skal du ha en arbeidsfri periode på minst 8 timer som omfatter tiden mellom kl 23.00 og kl 06.00. Arbeid mellom kl 21.00 og kl 23.00 er nattarbeid og er ikke tillatt med mindre arbeidets art gjør det nødvendig eller det foreligger et særlig og tidsavgrenset behov for nattarbeid. Denne regelen har noen få unntak. Avisbud kan begynne kl 04.00 om morgenen etter å ha fylt 15 år. Når du har fylt 15 år kan du jobbe skift mellom kl 06.00 og kl 24.00, i ikke-industriell virksomhet. Rengjøringsarbeid kan utføres fram til kl 24.00. Det samme gjelder for lett arbeid som er spesielt nevnt i forskriftene til Arbeidsmiljøloven.

Arbeidstakere under 18 år skal alltid ha fri minst 12 timer mellom hver arbeidsperiode.

18 ÅR

Når du har fylt 18 år har du lov til å selge tobakk, øl og vin, og står ellers fritt til å ta hvilken jobb som helst, med ett unntak:

20 ÅR

Du må være fylt 20 år for å ha lov til å selge eller servere brennevin.

Er du i tvil om du har lov til å jobbe, kontakt Arbeidstilsynet.

DU HAR KRAV PÅ PAUSE

Hvis du holder på mer enn i fem og en halv time

15

Arbeidsmiljøloven §§ 10-8, 10-9 og 11-5

PAUSER

Du har rett til minst en hvilepause hvis du jobber mer enn 5 1/2 time om dagen. Har du 8 timers arbeidsdag, skal du ha minst en halvtimes pause i løpet av dagen. Er du under 18 år og arbeidstida overstiger 4 1/2 time i døgnet skal du ha minst en halvtimes pause, om mulig sammenhengende. Hvis du ikke kan gå fra arbeidsstedet i spisepausen, skal spisepausen regnes som en del av arbeidstida. Det betyr at du skal ha betalt for pausen også. Avtale om pause skal inngås skriftlig.

FRITID

Du skal ha en arbeidsfri periode på minst 11 timer mellom to arbeidsperioder, 12 timer hvis du er mellom 15 og 18 år og 14 timer hvis du er under 15 år. I løpet av en uke skal du ha en sammenhengende fritid på minst 36 timer, slik at det alltid inngår et helt døgn. Hvis du er under 18 år skal den sammenhengende fritiden være minst 48 timer. Denne fritiden skal om mulig legges til søndag og helligdager.

FERIE

Den som er under 18 år og går på skole, skal ha minst 4 ukers fritid i året, hvorav minst 2 uker i sommerferien. Arbeidsgiveren har lov til å bestemme ferietidspunktet. Men dette skal drøftes med deg, eller med den tillitsvalgte.

STANDARD ARBEIDSKONTRAKT

Arbeidsgiver

Navn: Tlf:

Adresse:

Eier/Daglig leder: Personalsjef:

Arbeidsted

Adresse: Tlf:

Arbeidstaker

Navn: Tlf:

Adresse:

Fødsels- og personnummer (11 sifre): Skatekommune:

Ansatt som (beskrivelse av arbeidsoppgaver / stilling)

.....

.....

.....

Ansettelsesforholdets varighet og arbeidstid

Ansatt fra: Ukentlig arbeidstid:

Ansatt til: Daglig arbeidstid:

Pauser: Betalt spisepause: ☐ Ja ☐ Nei

Oppsigelsestid:

Tariffavtale / verneombud

Følgende tariffavtale gjelder:

Tariffparter:

Navn tillitsvalgt:

Lønn og tillegg

Lønn pr. time / måned:	Overtidstillegg (min 40%):	Helge- / nattillegg:
Andre tillegg:		
Godtgjørelser / diett:		
Dato for lønnsutbetaling:		Feriepenger på minst 10,2% kommer i tillegg til lønn

Sted og dato

Understrift arbeidsgiver

Understrift arbeidstaker

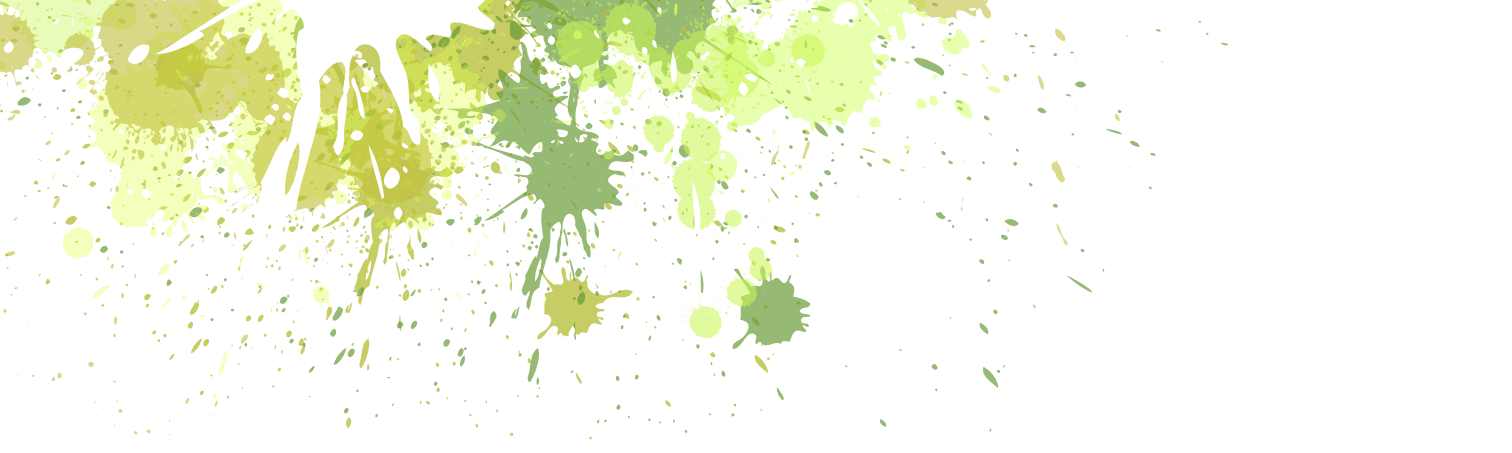
Illustrasjonsfoto: Colourbox.com

DET LØNNER SEG Å VÆRE ORGANISERT!

Loven gir deg en del rettigheter som arbeidstaker. Men er du organisert får du mange rettigheter i tillegg til de som loven gir deg, og du får ofte høyere lønn. Som organisert står du sammen med mange andre arbeidstakere, og er med på å sørge for at folk i jobb har gode rettigheter og skikkelige arbeidsforhold.

Det er mange gode grunner til å være medlem i et LO-forbund og tilknyttet en tariffavtale:

- Avtalefestet lønn og overtidbetaling
- Tillegg for ubekvem arbeidstid
- Avtalefestet arbeidstid
- Avtalefestet pensjon (AFP)
- Rett til velferdspermisjon
- Rett til lengre ferie og mer feriepenger
- Støtte ved streik og lockout
- Gratis råd og veiledning fra tillitsvalgte
- Fri rettshjelp ved arbeidstvister
- Muligheter til å påvirke eget arbeidsforhold
- Innflytelse på lønns- og arbeidsvilkår
- Gratis fagblad
- Mulighet til å søke om utdanningsstipend i LO
- Medlemskort med LO-favor fordeler (se www.lofavor.no)
- Forsikring av innbo og løsøre
- Forsikring ved uførhet eller død
- Forsikring ved ulykker i arbeidstida
- Utviklingsmuligheter gjennom kurs
- Rett til permisjon ved skoloring
- Rabatt på reiser, hytter og feriesteder
- Ikke minst: LOs støtte i ryggen!

PERMITTERINGER

Du kan bli permittert hvis det ikke er nok arbeidsoppgaver i virksomheten. Permitteringen skal varsles 14 dager før den trer i kraft. Arbeidsgiveren har plikt til å betale lønn mens varslingsfristen løper, uansett om du jobber da eller ikke. I tillegg skal arbeidsgiveren betale lønna di i 5 dager etter permitteringen. Permitterte arbeidstakere som senere sies opp, har krav på lønn i oppsigelsestida.

ARBEIDSLEDIGHET

Blir du arbeidsledig har du rett til arbeidsledighetstrygd, dersom du har opptjent rett til dagpenger. Du må registrere deg som arbeidsledig for å få ledighetstrygd. NAV kan gi flere opplysninger.

DAGMAMMA

Jobber du som dagmamma i ditt eget hjem finnes det spesielle skatteregler som er meget gunstige. På Likningskontoret får du en brosjyre som forteller deg hvordan denne ordningen fungerer.

LIKESTILLING

Likestillingsloven fastslår at gutter og jenter skal ha lik lønn for arbeid av lik verdi. Ved ansettelse, forfremmelse, permittering eller oppsigelse skal det ikke gjøres forskjell på kvinner og menn.

.....
Gutter og jenter skal ha lik lønn for arbeid av lik verdi

Oppsigelse skal være skriftlig og saklig begrunnet

FERIEPENGER

Ferieloven § 10

Du har krav på feriepenger uansett hvor kort eller lang tid du har jobbet. Feriepenger skal utgjøre 12 prosent av alt det du har tjent dersom du er LO-organisert på en arbeidsplass med tariffavtale.

Virksomheter uten tariffavtale har vanligvis 10,2 prosent feriepenger. Både vanlig lønn, tillegg og overtid skal regnes med i feriepenges grunnlaget. Feriepengene kommer i tillegg til lønna, og det er ikke lov å legge dette inn som en del av lønna. Etter avsluttet arbeidsforhold har du rett til å få utbetalt feriepenger med en gang du slutter.

ATTEST

Arbeidsmiljøloven § 15-15

Du har krav på skriftlig sluttattest. I Arbeidsmiljøloven finnes det regler for hva en attest skal inneholde. Attesten skal blant annet fortelle hva du har gjort og hvor lenge du har jobbet i bedriften. Attesten er viktig å ta vare på. Når du senere skal søke annet arbeid eller opptak ved skole, er attesten din et skriftlig bevis på at du faktisk har hatt en jobb med et bestemt innhold. Ofte forteller attesten også hvordan du har utført jobben. Dette kan være anbefalinger som er mye verdt senere i livet. Husk at verken framtidige arbeidsgivere eller skolemyndigheter godtar noe annet enn skriftlige attester.

OPPSIGELSE

Arbeidsmiljøloven kapittel 15

Arbeidsgiveren må ha svært gode og saklige grunner for å kunne si deg opp. Oppsigelsen må være skriftlig for å være gyldig. Oppsigelsen kan være saklig dersom du for eksempel ikke har passet jobben din skikkelig, eller virksomheten må innskrenke driften. Det er ikke god nok grunn til oppsigelse om arbeidsgiveren ikke er fornøyd med arbeidsinnsatsen din.

Hvis du selv sier opp jobben, må også dette gjøres skriftlig. Oppsigelsestida er på minst en måned. Dette er ofte omtalt i arbeidskontrakten din. Oppsigelsestida er den samme enten du sier opp selv eller du blir sagt opp. Oppsigelsestida gjelder fra første månedsskifte etter oppsigelsesdagen. Hvis du har skriftlig arbeidsavtale med prøvetid er det 14 dagers oppsigelsestid i prøvetida, hvis ikke annet er avtalt.

Er du organisert i et LO-forbund kan du få hjelp av den tillitsvalgte på arbeidsplassen din. Blir du oppsagt, må du ta kontakt med den tillitsvalgte så fort som mulig. Det er viktig å være rask på grunn av frister du er nødt til å overholde.

Du kan bli avskjediget på dagen dersom du gjør deg skyldig i svært alvorlige overtramp på arbeidsplassen. Tyveri, økonomisk mislighold eller å møte beruset på jobben er eksempler på hendelser som kan føre til at du blir avskjediget. Også i slike situasjoner er det viktig å ta kontakt med den tillitsvalgte.

IKKE BARE BARE

Egil Hegeberg, artist

*Kjent fra band som Black Debbath, Hurra
Torpedo, Bare Egil Band og Gartnerlosjen*

Som 13 åring så plukket jeg bær en sommer, hos Andersen på nabogården nedi Stokke. Det må ha vært på midten av 80-tallet, vi fikk 25 kr pr kasse bær vi plukket. Jeg fikk jo et voldsomt utslett av å plukke, en yrkesskade kan du si. Det var jo ikke snakk om noe organisering på den tida må du tru. Hadde jeg vært organisert da, måtte jo Andersen leid inn en annen til å plukke for meg, mens jeg kunne sittet og bare måka inn penger. Det var jo ikke snakk om lønnskonto heller, det var penga rett i labben. Jeg lurar på om jeg plukket en fire-fem kasser totalt den sommeren, så der var det nok også noen pensjonspoeng som rett og slett har gått i glemmeboka.

Jeg føler at det var mer samhold i bærplukkermiljøet den gangen. Det var jo ikke sånn at man knivet med dem som plukket blåbær eller kirsebær eller til og med sopp, man utvekslet heller erfaringer på tvers av fagfeltene. Bærplukkinga i dag har nok blitt mye mye hardere og mer resultatorientert.

Etter det ble det 10 år bak pumpene på Bøler Autosenter som det het den gangen, dette var jo i de gamle Norol-dagene, etter hvert Statoil. Der pumpet jeg bensin og solgte kioskvarer, både som helgejobb og som sommerjobb.

Jeg begynte der i 84' som en del av arbeidsuka, og bare ble der. Jeg fikk med meg det såkalte hamskifte til Statoil. En utrolig dynamisk og spennende periode. Det var jo et syn, ny design over alt, og en voldsom ny giv i hele organisasjonen. Jeg fikk blant annet lov til å vaske hele kjelleren. En tidligere ansatt hadde noen år tidligere vasket en liten bit på veggen, og vi trodde jo at det var noen som hadde malt en lysegrå flekk i alt det svarte. Det var en veldig tilfredstillende jobb kan du si, jeg har vel aldri sett så sterke resultater av en jobb noen gang. Veggen var jo egentlig hvit. Det ble så nydelig.

Til alle unge som skal ut å søke tjeneste vil jeg si at det er utrolig viktig å organisere seg, så man ikke blir sittende med skjegget i postkassa. Det har skjedd så mye, blant annet på Bøler. Jeg har kommet hjem fra jobben, der står de ikke fagorganiserte postbudene med skjegget i postkassa. Jeg får ikke tilgang til posten, de får ikke gått resten av ruta si. Det er et kjempeproblem.

*Egil Hegeberg er organisert gjennom Musikernes
fellesorganisasjon, et av forbundene i LO.*

21

HVA ER FORDELENE VED Å VÆRE LO-ORGANISERT?

TEMA

ARBEIDSPASS UTEN TARIFFAVTALE

Lønn	Ingen regler
Arbeidstid	9 t om dagen og 40 t i uka
Overtidsbetaling	40%
Helge- og nattillegg	Ingen
Godtgjøring av høytidsdager og helligdager	Fri med lønn kun for 1. og 17. mai
Arbeidstøy	Nei, bare påbudt verneutstyr
Diverse ubekvemstillegg (smuss-, høyde- og lignende tillegg)	Nei
Innflytelse over bedriften	Kun i henhold til Aksjeloven
Oppsigelser	I henhold til AML*, ingen hjelp, må kjøpe egen advokat
Ferie	I henhold til Ferieloven, 4 uker og 1 dag. (10,2% feriepenger)
Arbeidskontrakt	AML* krever at alle skal ha skriftlig arbeidskontrakt
Pensjon	Kan gå av ved fylte 62 år
Påvirkning	
Streik / lockout	Ingen støtte
Rettigheter ved utdanning	Rett til permisjon

*AML = Arbeidsmiljøloven

*Det lønner seg å være
medlem. Over 913 000
medlemmer tar ikke feil*

Medlemsfordeler

ARBEIDSPASS MED TARIFFAVTALE

Tariffestet lønn, med minstelønn

7,5 t om dagen og 37,5 t i uka

50 – 100% + mer

Tariffestet

Ordinær lønn for alle høytidsdager og helligdager

Følger med i de fleste avtaler

Ja, med i alle avtaler

Avtaler med regler for medbestemmelse

I henhold til AML*, i tillegg hjelp til forhandlinger. Gratis juridisk hjelp av tillitsvalgte og LO

5 ukers avtalefestet ferie (12% feriepenger)

Alle organiserte med tariffavtale har hatt krav på dette lengde

Avtalefestet pensjon fra fylte 62 år

Er med å påvirke og jobbe for bedre lønns- og arbeidsforhold. Påvirkning når lover lages

Støtte ved streik og lockout

Permisjon + at du kan søke om økonomisk støtte. LO har egen opplæringsorganisasjon (AOF)

Medlemsfordeler

Bli medlem!

STUDENT

I LO kan vi tilby et studentmedlemskap som ivaretar både ønsket om et utdanningsrelatert fellesskap, og behovet for hjelp og veiledning i den jobben du har ved siden av studiene.

LOs medlemmer er organisert i 25 ulike forbund. Som studentmedlem kan du velge om du vil være organisert i det forbundet som studiet ditt peker mot, det vil si det forbundet som organiserer de som arbeider innenfor det faget du studerer, eller du kan være medlem i det forbundet som organiserer på arbeidsplassen du nå har.

Alle studenter ved offentlige godkjente fagskoler, høyskoler eller universiteter kan bli studentmedlemmer i et LO-forbund. Det eneste kriteriet er at studiet er din hovedbeskjeftigelse, og at din arbeidsinntekt ikke overstiger Statens Lånekaske for utdanning sin grense for stipend. Tjener du mer enn dette, får du tilbud om et ordinært medlemskap i et av LOs forbund.

For maks. 250 kroner pr halvår blir du en del av et solidarisk fellesskap, og får:

- Informasjon om dine rettigheter i arbeidslivet.
- Faglig hjelp hvis det skulle oppstå problemer mellom deg og arbeidsplassen din.
- Tilbud om å delta på kurs og konferanser som LO og forbundene arrangerer.
- Innboforsikring (Kollektivt hjem)
- Medlemskort med LO-favør fordeler, med blant annet rett til å tegne rimelige forsikringer
- Forbundets medlemsblad/fagblad.

ELEV

Du som er elev på videregående skole eller folkehøgskole, og er under 20 år, kan bli elevmedlem i et LO-forbund, dette medlemskapet er gratis.

Som elevmedlem får du:

- Informasjon om rettigheter og plikter i arbeidslivet, og råd og veiledning hvis du får problemer
- Tilbud om å delta på ungdomskurs og andre aktiviteter i regi av LO og forbundet ditt
- Medlemskort med LO-favør fordeler, med blant annet rett til å tegne rimelige forsikringer
- Forbundets medlemsblad/fagblad.

ORDINÆRT MEDLEMSKAP

Du som ikke er student eller elev kan tegne ordinært medlemskap i et LO-forbund. Medlemskontingenten for ordinære medlemmer er avhengig av inntekt og av hvilket forbund du er organisert i. Betaler du skatt får du deler av kontingenten trukket fra på selvangivelsen.

Fordelene
ved å være mange
er mange

Med 900.000 medlemmer
får vi til svært gode avtaler
for deg, også i privatlivet.
Les mer på lofavor.no

 favor
FORDELER FOR LO-MEDLEMMER

foto: Kune Berntsen

I **ARBEIDSKONTRAKTEN** skal det stå tydelig **hvilke oppgaver** du skal løse i jobben

.....
*Du kan få fri advokatbistand
gjennom forbundet ditt*

ANDRE SPØRSMÅL?

LOs sommerpatrulje svarer hver sommer på spørsmål om rettigheter og plikter i arbeidslivet.
Vi kan nås på tlf 8 100 1999 hele sommeren.

FRI RETTSHJELP

Dersom du er betalende medlem i et LO-forbund, kan du få gratis advokatbistand gjennom forbundet ditt, uavhengig av inntekt. Dette gjelder ved tvister i tilknytning til arbeidsforhold.

Du kan få gratis advokathjelp fra myndighetene dersom du kommer opp i et særdeles vanskelig arbeidsforhold, eller blir usaklig oppsagt. Om du har krav på fri rettshjelp er avhengig av inntekten din. Du kan få flere opplysninger om dette fra:

OSLO OG AKERSHUS

- 1) Kontoret for fri rettshjelp, P.B. 8802 Youngstorget, 0028 Oslo. Tlf 22 42 52 60
- 2) Jussbuss, Arbinsg 7, 0253 Oslo. Tlf 22 84 29 00, faks 22 84 29 01, www.jus.uio.no/jussbuss/

BERGEN

Jussformidlingen, Magnus Lagabøtes plass 1, 5010 Bergen. Tlf 55 58 96 00

TROMSØ

Jusshjelpe i Nord-Norge, UiTø, Breivika senter, 9037 Tromsø. Tlf 77 64 45 62, www.jus.uit.no/jusshjelpe

HELE LANDET

Arbeidstilsynets svartjeneste. Tlf 815 48 222

FINN DITT EGET FAGFORBUND

Forbund	Nettadresse	Telefon
Arbeiderbevegelsens Presseforbund (APF)	www.a-p-f.no	916 63 999
El & IT Forbundet	www.elogit.no	23 06 34 00
Fagforbundet	www.fagforbundet.no	23 06 40 00
Fellesforbundet	www.fellesforbundet.no	02306
Fellesorganisasjonen	www.fo.no	02380
Forbundet for Ledelse og Teknikk (FLT)	www.flt.no	23 06 10 29
Handel og Kontor i Norge (HK)	www.handellogkontor.no	23 06 11 80
Musikernes fellesorganisasjon (MFO)	www.musikerorg.no	23 06 83 30
Norges Offisersforbund (NOF)	www.nof.no	982 83 310
Norsk Arbeidsmandsforbund (NAF)	www.arbeidsmandsforbundet.no	815 45 100
Norsk Fengsels- og Friomsorgsforbund (NFF)	www.fengselogfriomsorg.no	23 06 84 50
Norsk Jernbaneforbund (NJF)	www.njf.no	23 06 83 53
Norsk Lokomotivmannsforbund (NLF)	www.lokmann.no	23 30 21 10
Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund (NNN)	www.nnn.no	23 10 29 60
Norsk Post- og Kommunikasjonsforbund (Postkom)	www.postkom.no	23 06 83 83
Norsk Sjømannsforbund (NSF)	www.sjomannsunion.no	22 82 58 00
Norsk Tjenestemannslag (NTL)	www.ntl.no	23 06 84 00
Norsk Transportarbeiderforbund (NTF)	www.transportarbeider.no	40 64 64 64
Norske Idrettsutøveres Sentralorganisasjon (NISO)	www.niso.no	982 60 590
Skolenes landsforbund (SL)	www.skoleneslandsforbund.no	993 56 060
Industri Energi	www.industrienergi.no	02390
Norsk Manuellterapeutforening	www.manuell.org	76 96 79 99
Norsk Flygerforbund	www.flyger.no	67 10 26 10
Norsk Kabinforening	www.kabin.no	23 28 15 00
Norsk Dramatikerforbund	www.dramatiker.no	22 47 89 50

Klipp ut og send inn

INNMELDINGSSKJEMA
BRUK BLOKKBOKSTAVER

- ☐ Jeg vil bli studentmedlem i et LO-forbund for kr 250,- pr halvår, inkl. innboforsikring*
- ☐ Jeg vil bli elevmedlem i et LO-forbund, gratis*
- ☐ Jeg vil bli ordinært medlem i et LO-forbund
- ☐ Send meg informasjon om mitt forbund

Navn:.....

Adresse:.....

Postnr:..... Sted:.....

Fødsels- og personnummer:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

----- Brett her og lim eller stift sammen -----

Telefon:..... E-post:.....

Språk:

Eventuell arbeidsplass:

Adresse:

Stilling:

Studieinstitusjon/skole:

Studieretning/linje:

Jeg planlegger å avlegge eksamen (tidspunkt):

Sted: Dato:

Underskrift:

Forbund:(Fylles ut av LO)

** Jeg ønsker å være medlem i det forbundet studiet mitt peker mot, det vil si det forbundet som organiserer innenfor det faget jeg studerer.* ☐
** Jeg ønsker å være medlem i det forbundet som organiserer på arbeidsplassen jeg har nå.* ☐

Landsorganisasjonen i Norge
Svarsending 0700
0090 Oslo

ADRESSATEN
BETALER
FOR SENDING
I NORGE

DISTRIBUERES AV
POSTEN NORGE

Klipp ut og send inn

LOs STUDENTSERVICE

På mange av landets høyskoler og universiteter finner du LOs studentservice. Her kan du spørre om rettigheter og plikter i arbeidslivet og få informasjon om LOs studentmedlemskap.

LOs DISTRIKTSKONTOR I DITT FYLKE

Østfold	}	TLF: 23 06 10 00	}	Rogaland
Oslo/Akershus				Hordaland
Hedmark				Sogn og Fjordane
Oppland				Møre og Romsdal
Buskerud				Sør-Trøndelag
Vestfold				Nord-Trøndelag
Telemark				Nordland
Aust-Agder				Troms
Vest-Agder				Finnmark

LO I NORDEN

LOs sommerpatrulje finner du i hele Norden og får du jobb i et annet land anbefaler vi at du tar kontakt for å høre hvilke regler som gjelder for arbeidslivet der.

Sverige	Facket i Sommarland	020 56 00 56
Danmark	Jobpatruljen	80 24 10 10
Finland	Telefonjouren	0800 179 279

Trykk: LO Media (opplag versjon 11/16 - 80 000 eks.)

Forsidebilde: Rune Bendiksen

Idé: Stig Norderhaug og Terje W. Jacobsen

Art direction, design og illustrasjon: Stig Norderhaug, Norderhaug reklamebyrå

LANDSORGANISASJONEN I NORGE

Youngs gate 11

0181 Oslo

www.lo.no

Telefon 23 06 10 00